

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านทันตสุขภาพกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองในนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

Relationship between Oral Health Literacy and Self-Care Oral Health Behaviors among
Junior High School Students in Kantangpittayakorn School Kantang District, Trang Province.

(Received: June 7,2025 ; Revised: June 18,2025 ; Accepted: June 21,2025)

พชรพร สุนทรเต็ม¹ จันทร์จारी เกตุมาโร²

Pacharaporn Soontorntem¹ Chanjaree Getmaro²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ระดับความรู้ด้านทันตสุขภาพ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านทันตสุขภาพ กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง กลุ่มตัวอย่าง 260 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ได้แก่ 1.ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล 2.ข้อมูลความรู้ด้านทันตสุขภาพ 3.ข้อมูลพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดระดับนัยสำคัญ 0.01

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อยู่ในช่วงอายุ 12-16 ปี มีความรู้ด้านทันตสุขภาพภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ (M = 3.66 S.D.= 0.62) และมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (M=3.21, S.D. = 0.30) โดยความรู้ด้านทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ในระดับสูง (r=.584) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความรู้ด้านทันตสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง

Abstract

This research was descriptive research. The study examined personal factors, dental health literacy levels, and self-care oral health behaviors, and investigated the relationship between dental health literacy and self-care oral health behaviors among junior high school students at Kantang Pittayakorn School, Kantang District, Trang Province. Data were collected from 260 samples. The tool used was a questionnaire that included: 1) personal factors data, 2) dental health knowledge data, and 3) oral health care behavior data with a reliability of 0.92. Data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation. The correlation was determined using Pearson's correlation coefficient with significance at the 0.01 level.

The results showed that most junior high school students at Kantang Pittayakorn School, Kantang District, Trang Province were male, aged between 12-16 years. Overall dental health literacy was at a moderate level (M = 3.66, S.D. = 0.62), and overall oral health care behavior was at a moderate level (M = 3.21, S.D. = 0.30).

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารสาธาณสุข คณะสาธาณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Corresponding Author: Pacharaporn Soontorntem E-mail address: 6624782236@rumail.ru.ac.th

² รองศาสตราจารย์ ประจำคณะสาธาณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The relationship between dental health literacy and self-care oral health behavior showed a high level of correlation with statistical significance at the 0.05 level ($r = 0.584$).

Keywords: oral health literacy, self-care oral health behaviors, junior high school students

บทนำ

สุขภาพช่องปากมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจ โดยสุขภาพช่องปากที่ไม่ดีถือเป็นภัยเงียบที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนมากถึง 3.58 พันล้านคน หรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรโลกที่ต้องทนความทุกข์ทรมานจากโรคในช่องปาก เช่น โรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบ เป็นโรคไม่ติดต่อที่สามารถป้องกันได้ ซึ่งในเด็กวัยเรียนอายุ 12 ปี เด็กวัยนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของงานทันตสาธารณสุข และเป็นกลุ่มอายุสำคัญที่ใช้ในการเปรียบเทียบสภาวะสุขภาพช่องปากในระดับสากล เนื่องจากเป็นกลุ่มอายุที่มีฟันถาวรขึ้นครบ 28 ซี่¹ และปัญหาสุขภาพช่องปากที่พบได้บ่อยในเด็กวัยนี้คือ โรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบ ซึ่งเกิดจากปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร และการดูแลสุขภาพช่องปากที่ไม่ดี²

จากการสำรวจสุขภาพช่องปากแห่งชาติครั้งที่ 9 ประเทศไทย พ.ศ. 2566 ในกลุ่มเด็กวัยเรียน ร้อยละ 93.10 จากการสำรวจ พบว่า พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของน้ำตาลในเด็ก ร้อยละ 68.60 ดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของน้ำตาล 1-2 ครั้ง/วัน ร้อยละ 8.80 ดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของน้ำตาล 3-4 ครั้ง/วัน ร้อยละ 1.80 ดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของน้ำตาล 5 ครั้ง/วันขึ้นไป นอกจากนี้ พฤติกรรมการบริโภคขนมกรุบกรอบและลูกอมที่มีส่วนผสมของแป้งและน้ำตาลเป็นส่วนประกอบหลัก เป็นอีกพฤติกรรมหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุ โดยเด็กที่บริโภคลูกอม ร้อยละ 73.60 เด็กที่ไม่บริโภคลูกอม ร้อยละ 26.40 ส่วนใหญ่บริโภคแบบบางวัน ร้อยละ 69.80 และจากการสำรวจสภาวะโรคฟันผุในฟันถาวรของเด็กอายุ 12 ปี พบค่าฟันถาวรดีไม่มีผุ (Cavity free)

ร้อยละ 62.30 ค่าปราศจากฟันถาวรผุ (Caries free) ร้อยละ 50.30 ความชุกของโรคฟันผุ ร้อยละ 49.70 โดยมีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (DMFT) เท่ากับ 1.20 ซี่/คน เมื่อแยกรายภาค พบว่า ภาคใต้เด็กอายุ 12 ปี มีประสบการณ์การเกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 45.20 มีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (DMFT) เท่ากับ 1.30 ซี่/คน มีฟันถาวรดีไม่มีผุ (Cavity free) ร้อยละ 63.30³ และในส่วนของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง โดยกลุ่มงานทันตสาธารณสุขได้รายงานผลการตรวจสุขภาพช่องปากของประชาชน ระดับบริการสุขภาพเขตสุขภาพที่ 12 ในจังหวัดตรัง ปี 2567 พบว่า กลุ่มเด็กอายุ 12 ปี มีฟันผุในฟันแท้ ร้อยละ 14.75 ฟันถาวรดีไม่มีผุ (Cavity free) ร้อยละ 87.99 โดยมีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (DMFT) เท่ากับ 0.60 ซี่/คน เมื่อแยกเป็นระดับอำเภอ พบว่า อำเภอกันตัง มีฟันผุในฟันแท้ ร้อยละ 8.55 ฟันถาวรดีไม่มีผุ (Cavity free) ร้อยละ 92.16 ค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (DMFT) เท่ากับ 0.74 ซี่/คน⁴

กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น หรือผู้ที่มีอายุระหว่าง 11-14 ปี (American academy of pediatrics, 2017) โดยเฉพาะในช่วงอายุ 12-13 ปี เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดปัญหาโรคฟันผุ เนื่องจากเป็นช่วงที่มีฟันกรามแท้ซี่ที่สองขึ้น และฟันกรามแท้ขึ้นครบในช่องปาก (ไม่รวมฟันกรามแท้ซี่ที่สาม)⁵ ทำให้มีโอกาสสะสมเพิ่มขึ้นหากดูแลไม่ถูกต้อง ซึ่งกลุ่มวัยดังกล่าวมีความจำเป็นในการใช้ฟันเพื่อบดเคี้ยวอาหารอีกเป็นเวลานานหลายปี ทั้งนี้ช่วงอายุ 12 ขึ้นไปนั้น เป็นวัยที่มีความรู้สึกนึกคิดเป็นของตนเอง สามารถจัดการพฤติกรรมสุขภาพต่างๆ ได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังเป็นวัยเริ่มต้นของการตัดสินใจแสดงพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเองได้ และเป็นวัยที่มีความเหมาะสมในการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมได้ดี สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเอง ในการดูแลช่องปากให้เป็นสุขนิสัย และพัฒนาการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ ทำให้คงไว้ซึ่งพฤติกรรมสุขภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง⁶

ความรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) เป็นความสามารถหรือทักษะของบุคคลในการเข้าถึง เข้าใจ และสามารถตัดสินใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือเลือกใช้บริการ เพื่อสุขภาพ ช่องปากที่ดีของตนเอง และยังสามารถแนะนำผู้อื่นต่อได้⁷

จากประเด็นที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่า ความรู้ด้านทันตสุขภาพ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากได้ จากการค้นคว้าเพิ่มเติม พบว่า การศึกษาที่ เกี่ยวข้องกับความรู้ด้านทันตสุขภาพในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่อำเภอ กันตัง จังหวัดตรัง โดยนักเรียนกลุ่มนี้ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพฟันจากภาครัฐในโรงเรียน ซึ่งอาจเกิดความเสียดังปัญหาสุขภาพช่องปากได้ รวมทั้งยังไม่มีการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมด้านสุขภาพในการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา ถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านทันตสุขภาพ กับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอ กันตัง จังหวัดตรัง เพื่อนำ ผลการศึกษาเป็นข้อมูลในการวางแผนส่งเสริมความรู้ด้านทันตสุขภาพและส่งเสริม พฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากในกลุ่มนักเรียนให้มีสุขภาพช่องปากที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ระดับความรู้ด้านทันตสุขภาพ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอ กันตัง จังหวัดตรัง

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านทันตสุขภาพ กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอ กันตัง จังหวัดตรัง

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา แบบภาพตัดขวาง (Cross-sectional study) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านทันตสุขภาพ กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอ กันตัง จังหวัดตรัง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอ กันตัง จังหวัดตรัง ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 608 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอ กันตัง จังหวัดตรัง ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 260 คน ซึ่งได้จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของเครซีและมอร์แกน⁸

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ค้างนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นระดับการศึกษาในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้นของโรงเรียนกั้นตั้งพิทยากร จำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 ทักษะความรู้ความเข้าใจข้อมูลด้านทันตสุขภาพ

ด้านที่ 2 ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการด้านทันตสุขภาพ

ด้านที่ 3 ทักษะการสื่อสารด้านทันตสุขภาพ

ด้านที่ 4 ทักษะการจัดการตนเองด้านทันตสุขภาพ

ด้านที่ 5 ทักษะการรู้เท่าทันสื่อด้านทันตสุขภาพ

ด้านที่ 6 ทักษะการตัดสินใจด้านทันตสุขภาพ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมและการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนกั้นตั้งพิทยากร จำนวน 25 ข้อประกอบด้วย

1. การดูแลทำความสะอาดช่องปาก
2. การบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพช่องปาก
3. การเข้ารับบริการทางทันตกรรม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

โดยแบบสอบถามหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยมีค่าความตรงของเนื้อหาทั้งหมดเท่ากับ 0.67-1 แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนกั้นตั้งพิทยากรอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha Coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีขั้นตอนดังนี้

1. นำเสนอขอการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา เพื่อพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

2. จัดทำหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกั้นตั้งพิทยากร และโรงเรียนกั้นตั้งรัชฎาศึกษาอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เพื่อความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 1 ชั่วโมง

3. ชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ และความสำคัญของการทำแบบสอบถามตลอดจนขอความร่วมมือจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลแบบออนไลน์สร้างจาก Google Form จากนั้น จึงนำลิงค์แบบสอบถามส่งไปยังครูประจำชั้นในแต่ละชั้นปี เพื่อส่งต่อไปยังกลุ่มตัวอย่างผ่านแอปพลิเคชันไลน์ และกล่องข้อความเฟสบุ๊ก ทั้งนี้ภายหลังส่งแบบสอบถามออนไลน์แล้วผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จากนั้นได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความรอบรู้ด้านทันตสุขภาพ กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนกั้นตั้งพิทยากรอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation

coefficient) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จริยธรรมในการวิจัย

การวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่รับรอง SCPHYLIRB-2568/138

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 60.38 และเพศหญิง จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 39.62 มีอายุต่ำสุด (Min) คือ 12 ปี และอายุสูงสุด (Max) คือ 16 ปี ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 40.77

2. ความรอบรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.66$, $S.D. = 0.62$) พบว่าความรอบรู้ด้านทันตสุขภาพแต่ละทักษะมีระดับคะแนนดังนี้

2.1 ทักษะความรู้ความเข้าใจข้อมูลด้านทันตสุขภาพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.65$, $S.D. = 0.68$)

2.2 ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการด้านทันตสุขภาพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับสูง ($M = 3.73$, $S.D. = 0.70$)

2.3 ทักษะการสื่อสารด้านทันตสุขภาพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.60$, $S.D. = 0.69$)

2.4 ทักษะการจัดการตนเองด้านทันตสุขภาพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน

กันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับสูง ($M = 3.68$, $S.D. = 0.76$)

2.5 ทักษะการรู้เท่าทันสื่อด้านทันตสุขภาพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.66$, $S.D. = 0.76$)

2.6 ทักษะการตัดสินใจด้านทันตสุขภาพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.66$, $S.D. = 0.74$)

3. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.21$, $S.D. = 0.30$)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านทันตสุขภาพ กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พบว่าความรอบรู้ด้านทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง ($r = .584$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกความรอบรู้ด้านทันตสุขภาพทั้ง 6 ทักษะ ได้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ดังนี้

4.1 ทักษะความรู้ความเข้าใจข้อมูลด้านทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .505$)

4.2 ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการด้านทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .490$)

4.3 ทักษะการสื่อสารด้านทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .431$)

4.4 ทักษะการจัดการตนเองด้านทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .514$)

4.5 ทักษะการจัดการตนเองด้านทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .512$)

4.6 ทักษะการรู้เท่าทันสื่อด้านทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .547$)

สรุปและอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.66 (S.D. = 0.62) สอดคล้องกับการศึกษาของรอซีกิน สาเร๊ะ และคณะ⁹ ศึกษาเรื่อง ความรอบรู้ด้านทันตสุขภาพกับการดูแลสุขภาพช่องปากของวัยรุ่นตอนต้นในจังหวัดยะลา พบว่าความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก ภาพรวมจัดอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งความรู้ด้านสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ทางสุขภาพด้านบวก และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติยา ศรีมาฤทธิ์ และนิยม จันทรันวล¹⁰ ศึกษาเรื่องความรู้ด้านสุขภาพช่องปากและปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้น เขตชนบท จังหวัดอุบลราชธานีพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรอบรู้ในระดับปานกลาง

ความรู้รอบรู้ด้านทันตสุขภาพทักษะที่มีคะแนนมากที่สุด คือ ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการด้านทันตสุขภาพ ($M = 3.73$, S.D. = 0.70) ทักษะที่มีคะแนนน้อยที่สุดคือ ระดับทักษะการสื่อสารด้านทันตสุขภาพ ($M = 3.60$, S.D. = 0.69) อธิบายได้ว่า คนยุคใหม่เติบโตมาพร้อมกับ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว แต่ยังขาดทักษะตีความ วิเคราะห์ แยกแยะเนื้อหาสาระของสื่อว่ามีความจริงเท็จประการใด ขาดความสามารถในการป้องกันตนเองจากการถูกโกงใจของเนื้อหาของสื่อ ทำให้อาจมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ อาทิเช่น เชื่อโฆษณาโดยทันทีโดยไม่ตรวจสอบ แชร่เรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับสุขภาพทันซึ่ง อาจจะเป็นผลเสียต่อผู้รับสารต่อไป

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.21$, S.D. = 0.30) เนื่องจากอาจจะไม่เห็นความสำคัญของช่องปากและการดูแลสุขภาพช่องปาก และด้วยวัยของกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่เพื่อนค่อนข้างจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนได้ และจากผลการศึกษพบว่า มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาในช่องปากได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริภา คงศรีและสดีใส ศรีสะอาด¹¹ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความรู้ด้านสุขภาพช่องปากกับการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพช่องปากของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น พบว่าพฤติกรรมการเลือกรับประทานอาหารซึ่งเป็นหนึ่งในสามด้านของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนการดูแลสุขภาพในช่องปากตามปกติและด้านพฤติกรรมการดูแลสุขภาพในช่อง

ปาก เมื่อมีปัญหาในช่องปาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ความรู้ด้านทันตสุขภาพ กับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r=.584$) สอดคล้องกับการศึกษาของรอซีกิน สาเร๊ะและคณะ⁹ ศึกษาความรู้ด้านทันตสุขภาพกับการดูแลสุขภาพช่องปาก ของวัยรุ่นตอนต้นในจังหวัดยะลา พบว่า ความรู้ด้านทันตสุขภาพมีความสัมพันธ์ทิศทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก สอดคล้องกับการศึกษาของศิริภาค ศรีและสดีใส ศรีสะอาด¹¹ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความรู้ด้านสุขภาพช่องปากกับการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพช่องปากของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น พบว่าองค์ประกอบด้านการเข้าถึงข้อมูลและบริการ, ทักษะการสื่อสาร, ทักษะการจัดการตนเอง, การรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการตัดสินใจเพื่อการดูแลสุขภาพช่องปาก มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพช่องปาก และสอดคล้องกับการศึกษาของอนุพงษ์ สอดสี¹² ศึกษาเรื่องความรู้ด้านสุขภาพช่องปากกับประสบการณ์รักษาทางทันตกรรมของนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพช่องปากองค์ประกอบการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพช่องปากและการสื่อสารกับวิชาชีพทันตกรรมของนักเรียนที่เคยมีประสบการณ์ได้รับการรักษา กับไม่เคยรับการรักษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนเช่น เพื่อนของนักเรียน ครอบครัว เป็นต้น
 - 1.2 การศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมความรู้ในกลุ่มนักเรียน หรือปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก และพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากเพื่อให้ได้รูปแบบและวิธีการส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมและหลากหลาย
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนเช่น เพื่อนของนักเรียน ครอบครัว เป็นต้น
 - 2.2 การศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมความรู้ในกลุ่มนักเรียน หรือปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก และพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากเพื่อให้ได้รูปแบบและวิธีการส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมและหลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจากคณาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องหลายท่านอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จันทร์จारी เกตุมาโร อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้คำแนะนำ ติดตามตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดีตลอดมา จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช สำราญจิตต์ อาจารย์ ดร.มิ่งขวัญ ศิริโชติ และอาจารย์ ภัทรภรณ์ เต็งโรจน์นภาพร ที่กรุณาให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษานี้ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการ

ปรับปรุงข้อความให้มีความชัดเจน และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ธุรการของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงทุกท่านที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการประสานงานต่าง ๆ เสมอมาตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนกัณฑ์พิทยากร และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนกัณฑ์พิทยากร อำเภอกัณฑ์ จังหวัด ที่ให้

ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือเข้าร่วมการศึกษา การวิจัยและเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอบพระคุณบิดามารดา พี่น้อง และผู้เป็นที่รัก ที่ช่วยเป็นกำลังใจสำคัญและให้ความช่วยเหลือเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา รวมทั้งผู้บริหารทุกท่าน พี่ ๆ และเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่ให้การสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุขสำหรับเด็กวัยเรียนอายุ 12 ปี. นนทบุรี : กรมอนามัย; 2561.
2. จิรารัตน์ เอมแย้ม. (2566). ผลของโปรแกรมทันตศึกษาต่อพฤติกรรมป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 32(1), 96-98
3. สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2567). รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 9 ประเทศไทย พ.ศ. 2566. นนทบุรี: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
4. กลุ่มงานทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง. (2566). OHSP ร้อยละเด็กอายุ 12 ปี มีฟันผุในฟันแท้ เขตสุขภาพที่ 12 จังหวัดตรัง ปีงบประมาณ 2566. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2568 จาก https://trg.hdc.moph.go.th/hdc/main/index_pk.php
5. ญัฐวธ แก้วสุทธา อังคินันท์ อินทรกำแหง และพัชรี ดวงจันทร์. (2558). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรม การดูแลอนามัยช่องปากและสภาวะอนามัยช่องปากของวัยรุ่นตอนต้น. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 20(2), 77 - 95.
6. อธิวัฒน์ หัสตาลอย สุรีย์จันทร์โมลี ประภาเพ็ญ สุวรรณ และมยุณา ศรีสุภนันต์. ประสิทธิผลโปรแกรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ได้รับการจัดฟัน. วารสารทันตขอนแก่น 2560ก.ค.-ธ.ค. ;20(2). 37-51.
7. วัชรพล วิวรรณ แก้วพันธ์, รัฐติภรณ์ ลีทองดี, นฤพร ชูเสน, ปุณยรัตน์ ลวดทอง, วิลาลินี ยิวชาติ, อภิญญา พูนสวัสดิ์. ความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารทันตภิบาล. 2566;34(1):1-12.
8. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. Educ Psychol Meas. 1970;30(3):607-610.
9. รอชีกิน สาเร๊ะ, คันธมาตร์ กาญจนภูมิ และ กัลยา ต้นสกุล. (2563). ความรอบรู้ด้านทันตสุขภาพกับการดูแลสุขภาพช่องปากของวัยรุ่นตอนต้นในจังหวัดยะลา. วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน, 3(3), 27-39.
10. กิตติยา ศรีมาฤทธิ และนิยม จันทร์นวล. (2565). ความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากและปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เขตชนบท จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 5(3), 38-39
11. ศิริภา คงศรี, สดใส ศรีสะอาด. องค์ประกอบของความรอบรู้ ด้านสุขภาพในการดูแลสุขภาพช่องปากของ ผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น. วารสารทันตภิบาล 2561;29(2):56-68.
12. อนุพงษ์ สอดสี. (2563). ความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากกับประสบการณ์รักษาทางทันตกรรมของนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน. 2(1): 18 -28